

EL AUTONOMISTA

Suplemento Literario

Mes de Abril

Año II

1903

N.º 4

Los individuos y la sociedad, los ciudadanos y los Gobiernos, deben preocuparse ante todo y sobre todo, de la enseñanza: de aquí dimana todo bienestar individual y colectivo.

Redacción y Administración

Plaza de la Independencia, 9, pral. 1.ª

PAPEL DE FUMAR
DE
JOSÉ JORDÁ
Gerona

El papel de fumar Jordá se compone de hilo puro, alquitrán, y del jugo de varias plantas pectorales, como Liquen, Jaramago, etc., sustancias todas eficaces contra la tos, afecciones de la garganta y aparato respiratorio.

Ha sido, este papel, reconocido por análisis químico habiendo merecido honrosos dictámenes.

Manantial de Ntra. Sra. de los Angeles

Distrito Municipal de Madremaña

Propiedad de D. Salvador Vidal

Se recomienda eficazmente el agua del indicado manantial, para combatir, según prescripción facultativa, diferentes enfermedades, sin exceptuar ninguna del estómago.

F. MARESMA

Abeuradors 6 GERONA Mercaderes, 20

Corbatas, Cuellos y Punos

Petacas, Cigarreras, Gemelos

Variación de adornos

PARA
Vestidos de Señora

Juguetes

*Medias, Calcetines,
Boquillas, Ligas
Tirantes*

MATA Y VINYALS

PROVEEDOR DE LA REAL CASA

Licores + Anisados + Champagnes + Vinos de mesa + Vinos generosos

SERVICIO Á DOMICILIO

Calle de Abeuradors, núm. 3, GERONA

AUTONOMISTA

Número 4

Suplemento Literario mensual

Abril de 1903

Director: Dario Rahola Llorens

Redacción y Administración: Plaza Independencia, 9, Pral., 1.^a

Sumario

TEXTO: En Joaquim Casas-Carbó, por J. Pons Pagés. — Pensant-hi, por Joaquim Casas-Carbó. — Bosquejo, por Juan del Molino. — Primavera, por Serafin Mestres. — Struggle for life, por C. Rahola. — En el colmo, por Josefa Codina Umbert. — Ausencia. — Els pressecs, por León Tolstoi. — * * * por F. Ventura Lluhi. — Les cançons de Bilitis, por C. R. — Vade-retro, per E. Guanyabéns. — Llibres. — Revistes.

Grabados: En Joaquim Casas-Carbó. — Hivern, de Graner. — Un recó de Tossa, de Vilallonga. — San Hilario Sacalm.

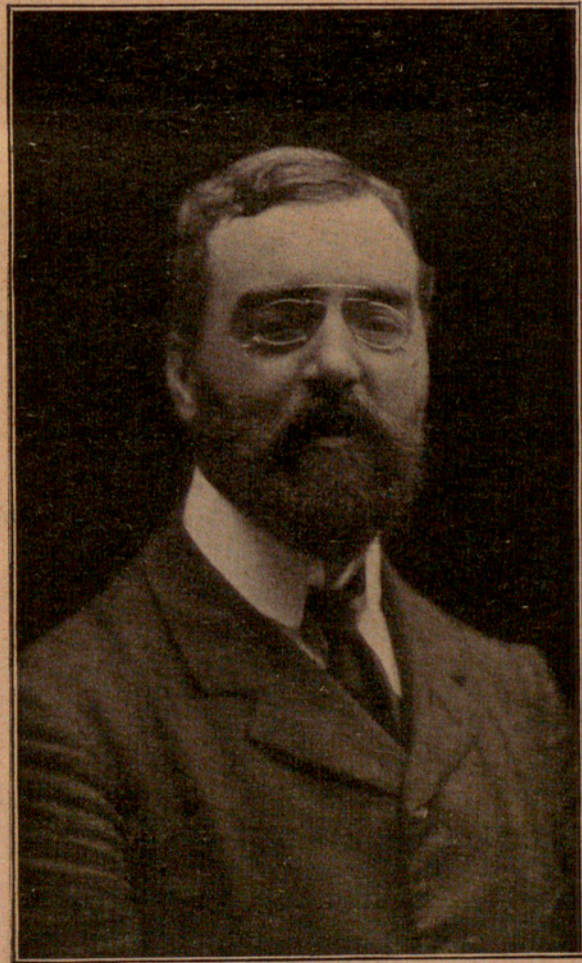
junt ab l' estol de escriptors qu' al seu entorn s' aplegaren, sostingué gloriosament per espay

EN JOAQUIM CASAS-CARBÓ

Es un autonomista convensut y un esprit progressiu, en l' ample sentit de la paraula.

Cuan encara 'l catalanisme permaneixia tancat, reclós dintre 'l cercle dels cassinets y lligas, sense pendre part en las lluitas activas de la vida, ell y en Massó y Torrents, fundaren *L' Avenç*, revista oberta á totas las aspiracions modernas y que contribuí no poch á enrobustir el jovent de nostre terra, ab las corrents novas y sanas que portá de l' altre banda del Pirineu.

Se pot dir que tota la joventut intelectual catalana d' ara, es filla, mes ó menos directament, d' aquella revista, que 'n Casas-Carbó,

d' alguns anys. Si l' esprit catalá se troba avuy obert á las corrents intellectuals modernas, se deu principalment á *L' Avenç* y á n' els seus

fundadors. Es una justicià que no se 'ls hi fa gaire sovint, perquè encara es massa aprop de nosaltres y no 's pot apreciar en conjunt, la importància de la seva acció. Però quan hagin passat anys y vingui un crítich que 's proposi estudiar, com se deu, el renaixement català, no hi ha cap dubte que *L' Avenç* serà considerat com un dels factors principals de la seva evolució.

Fins que 'n Casas-Carbó y la seva colla, fundaren *L' Avenç*, el catalanisme, — y empleo aquesta paraula en el seu veritable sentit; el d' agrupació de totes las aspiracions que tendeixen à fer renaixer la personalitat catalana, en tots els ordres d' ideas; — el catalanisme dons, s' havia apoyat solsament en la tradició, en el passat; *L' Avenç* aixamplà 'l cercle de las sevas activitats, posantlo de cara à l' avenir: lo que fins allavors no havia sigut mes qu' un sentiment, se convertí en un ideal, que, mes endevant, ben definit y conscient, quan las circumstancies han sigut favorables, ha fet surtir al catalanisme de la seva actitud platónica tradicional, per entrar de ple en la lluita activa.

Com qu' aixó no es una biografia y si sols una silueta de l' home, no direm res de la vida particular de 'n Casas Carbó: además creyem completament inútil fer una mena de catàlech dels actes d' un home, si aquestos no tenen capital importància en la vida de la colectivitat que 'l rodeja; lo important es l' acció qu' hagi tingut en el desenrotllament de la vida material ó intelectual, dels seus conciutadans: lo demás sols pot interesar à la familia.

Ja qu' hem, dons, dit quina ha sigut l' acció de 'n Casas-Carbó en el modern renaixement català, anem ara à fer, en pocas paraulas, la silueta de la seva personalitat moral é intelectual.

Dugas qualitats principals el caracterisan: una fé absoluta en els seus ideals y una ample tolerancia pels dels altres.

Fem notar de passada, que solsament els que creuen fermament en las sevas ideas; son tolerants ab las demás; la intolerancia es filla d' una falta de fé conscient ó inconscient; aquell que comensa à duptar de lo que voldria creure, es el que fa guerra à mort y per tots els medis, à las ideas que podrian destruir las sevas creencias.

En Casas no es d' aquets: ell creu sincerament en lo que predica y per aixó no tem las predicacions contrarias. Cap idea li fa por, perquè sab que de la lluita entre ellas, per força n' ha de quedar la que sigui mes bona.

Aquesta fé de 'n Casas, te dugas consecuencias molt importants: es la primera, que sempre 's presenta à cara descuberta, diguent ben alt y ben clar lo que pensa: no lluita ab armas de mala lley, com per desgracia es us y costum entre 'ls polítichs d' ofici; no vol fer camí sordament per medi d' intrigas y calumnias, sino que vol triomfar, si acás, à la llum del sol, per medis nobles y lleals.

L' altre consecuencia, es un optimisme, una seguretat absoluta del triomf definitiu del seus ideals, que may l' abandona. Jo l' he vist en moments difícils, quan al seu entorn els mes entusiastas y coratjosos defallian, permeneixer ferm, sense perdre la serenitat y trayent consecuencias favorables de lo mateix qu' aplanaba à n' els altres. Molts se reyan dels seus pronostichs, pero 'ls fets han vingut à donarli la rahó casi sempre.

Y es que 'l fervent devot d' un ideal, sigui 'l que sigui, troba en la seva fé una base ferma que li don la serenitat necessaria per judicar fredament els aconteixeménts, mentres els altres dupten y vacil·lan. No es que deixi de veure 'ls obstacles y perills del moment: pero veu també, ab clarividencia interior, l' avenir, y aixó 'l reconforta.

Unim à n' aquestas qualitats una voluntat decidida, que res espanta ni detura y tindrem tots els elements que composan la personalitat de 'n Casas-Carbó.

Res demostra la seva ferma voluntat com el fet de presentarse pel districte de Sta. Coloma de Farnés. Ell ja ho sabia qu' aquet districte era 'l mes difícil de Catalunya; ensopit, sense opinió, ajeguentse sempre à las imposicions del govern fos el que fos, que 'l consideraba com una possessió feudal: res li ha fet por. Y ab una decisió admirable, ha comensat l' obra de desvetllar l' esprit públich, cridant la paraula de vida, à n' aquet pobre Llatser, que tants anys ha passat en un son de mort.

Que triomfi, ó no, en las vinentas eleccions,

sempre haurá fet una bona obra, y qui sembra cull una hora ó altre.

J. PONS PAGÉS.

PENŢSANT - HI

Remembra 'l passat, ordona 'l present, proveeix á l' esdevenidor.

(Sagell de MARIÁN AGUILÓ.)

A CLUCO ls ulls i penso. Penso en Catalònia*, en Catalònia gran per l' intensitat de la seva vida completa més que no pas per l' extensió del seu domini territorial; en Catalònia nucleus de civilització i de cultura que espandeixi radiadament en tot lo món; qui com agrupació humana sia factor poderós en el benestar dels pobles; qui en l' actual crisi política i social del grup europeu aportí orientacions salvadores i dongui, exteriorisant els principis de la seva constitució interna, la forma matriç concreta que hi ha de donar solució.

Penso en el passat. I veig Catalònia com nebulosa en els períodes romà i pre-romà, i la contemplo en el període mig-eval mediterrani afermant solidament la seva existència nacional, essent en la mar llatina l' estat més vital, triomfant durant molt temps de tots els seus enemics, portant en sí ls germens més fecons de les autonomies individuals i collectives, i tendint a l' harmonisació d' aquestes dins d' una síntesi política superior.

Am la presa d' Alexandria i de Constantinoble pels Turcs, am llur predominí en el Mediterrà, comença un període de decadència pera totes les nacions mediterrànies del grup europeu, hi compresa la Catalana.

« La terra és rodona »: els cosmògrafs ja ho han dit. « Anant per la part occidental el trobarem el camí de la Índia », diuen els navegants

* Catalònia tant se val com Nació Catalana.

hardits; « el nou camí solament marítim extra-mediterrani que ns ha de portar al país de les especics sense pagar tribut als vaixells y als soldats turcs. Si l' trobém, aquest camí ignorat, ens farem poderosos, ens cobrirém de gloria. » I solquen la Mar Gran les naus exploradores, i Colom, sense pensars' ho, descobre un nou món, i Gama l' somniat camí atlàntich cap a la Índia... Esmortuiment del Mediterrà, esmortuiment de Catalònia; segueix aquesta la sort d' aquell. Decadència econòmica, decadència literaria, decadència artística... decadència política... la constitució de l' Estat no és mes que l' marc de la pintura que representa la vida sencera de la nació. Tota la vida de Catalònia s' va encongint. Vetaquí la sort de la nació hispànica mediterrània. Castella, Portugal, les altres dues nacions hispàniques, les atlàntiques, comencen un període de poixança i d' esplendor. Elles son les iniciadores del gran moviment d' exploració, de conquesta i d' explotació de les vastes contrades americanes i sud-asiàtiques: immensa tasca superior a les forces d' aquelles nacionalitats. Castella, unida al gran estat catalano-aragonés, el va absorbint lentament, i hereda d' aquell, integrant am la casa d' Àustria nous elements de poixança, tot el seu poder europeu. Castella concentra en sí un feix de forces, — Portugal també hi és atreta, — aspirant a fer-les convergir en una monarquia castellana universal: pes massa feixuc per les seves espatlles. A pesar de les vides humanes de que pot disposar; a pesar dels immensos tresors vinguts de les Índies Occidentals; a pesar dels considerables recursos extrets de Nàpols, de la Lombardia i de Flandes, l' estat castellà, sempre exhauste, fa bancarupta en temps de Felip II, d' aquell rei que és personificació del genit polítich castellà, i va perdent, de sotragada en sotragada, totes ses possessions europees extra-hispàniques, i adhuc una bona part de les hispàniques.

La monarquia espanyola, dins la qual Castella pretén l' hegemonia, pert sota Felip II la Holanda, la Zelàndia, Güeldres, Utrecht, Frisia, Over-Issesl i Croninga: les set Províncies unides qui constitueixen un nou estat. Sota Felip IV pert el Portugal, el Rosselló, el Vallespir, el Conflent, el Capsir, la Cerdanya, l' Artois... i

amb una mica més el Principat de Catalunya: nou sacrifici de Catalonia. Sota Carles II perd la Franche Comté, Valenciennes, Cambray, Ipres, Saint-Omer: la Flandes actualment francesa.

Peró l temperament dominador de la raça castellana és constitucional, doncs incambiable. No aprén mai en les pàgines de l' història. Quixot eternal, vol conquerir i dominar el món per la violència, sense adonar-se mai de la debilitat de les seves forces i de la fortesa dels seus enemics.

Després de la terrible guerra dita de successió a la corona d' Espanya, i més ben nomenada guerra per l' hegemonia a Europa, a America i a la India, resta esquartrat l' imperi castellà. deixant a les urpes del lleó britànic, Gibraltar, Menorca, i, lo que és pitjor, grans avantatges comercials i colonials.

Catalonia es de moment la més sacrificada a Utrecht. Les nacions congregades, vencedores i vençudes, heuen part en el butí *. Catalonia no es tinguda com a nació: sucumbeix, am tot i son heroisme, davant les forces concertades de la França i de l' Espanya. El seu vigor nacional, debilitat per dos segles de decadència economica, no pot conservar el regim polític tradicional, que ja no és sinó un marc sense pintura; la pintura no existeix, el marc és inútil, fa nosa. L' estat Català passa a esser una província espanyola. Catalonia es resigna.

Mig guarides les ferides de la guerra, apareix el decret de 16 d' Octubre de 1765. Carles III hi diu: « Tot espanyol pot anar a les Indies. » Els Catalans ja son espanyols. An ells s' obre per primer cop l' Atlàntich. Les naus catalanes salpen dels nostres ports cap a America. Reneix el comerç, reneix l' industria. Torua a esser activa la vida de la nació. Comença la renaixença economica, comença la renaixença nacional.

* Pels tractats d' Utrecht l' Espanya cedeix: a la Prussia la Güeldres espanyola i el país ds Kienskanbec; al duc de Savoia, la Sicília; a l' Austria, la Sardenya, el reialme de Nàpols, el Milanes, els Països Baixos espanyols (Flandes, Brabant, Hainaut, ducat de Luxemburg.)

I ve la gran Revolució francesa, forta sotragada en tot l' organisme europeu. I ve Napoleó, el gran propagador militar d' aquella, a amparar-se del govern d' Espanya; i les províncies, desfet el lligam governamental espanyol, lliurades a sí mateixes, recobren de fet la llur personalitat política, i no volen esser franceses i fan la guerra. D' aquella crisi política Catalonia surt transfigurada, emperó dividida. Els francesos parteixen vençuts, emperó deixen en la nostra terra, com poma de discòrdia, poma venturosa, l' idea de llibertat. Per ella s batan catalans am catalans, els uns volen la llibertat nova, els altres la tradicional, tots inconscientment volent la llibertat de Catalonia. Ni ls uns ni ls altres triomfen, emperó la llibertat de Catalonia avança. En l' entremitg, i sobre tot en els períodes de pau, creix la vida economica nacional, i la artística, i la literaria, i la científica, anant-se integrant en la nació. Catalonia ja menja. Comença a poder mantenir els seus literats, els seus artistes, els seus homes de ciencia. I quina sét d' aprendre i d' imitar se desperta! Vol coneixer la seva història nacional, l' art i la literatura antigues; però també vol viure la vida moderna. I quin tip d' estudiar l' art i la literatura contemporànies dels pobles europeus! I introduhint i assimilant-se elements i formes, metodes i procediments d' afóra, va desintegrant-ne de sí mateixa d' incompatibles amb el seu esser nacional. Am ço que aprén del Nort i de l' Est se treu d' assobre ço que li ve de l' Oest: la tramontana i el llevant netejan ço que ha portat el ponent. I l' esprit de Catalonia s va revelant.

La lluita am la nació occidental té lloc sobre tot en l' esfera economica. Emperó ara hi porta l' avantatge. La renaixença del Mediterrà és forta i rapida. L' aplicació del vapor a la locomoció l' afavoreix força. L' imperi turc va decaient. Els francesos prenen Alger i s' hi estableixen, destruint el principal fogar de pirateria. Hellas i les nacionalitats balkàniques resurgeixen, afèblint en Europa la poixança turca. La França s fa seva Tunís, l' Inglaterra l' Egipte. Entremitg trenca la França l' istme de Suez: l' obra de Lesseps fa inútil l' obra de Gama. El Mediterrà torna a esser el camí mes curt pera el comerç

am l' extrem Orient. Catalonia té la protecció divina. Barcelona pot exclamar: « Excelsior! Altre cop seré la reina del Mediterrá. »

Penso en el present. Es encoratjador. La vida de la nació s fa intensa. Catalonia treballa; Catalonia s fa rica, se fa artistica, se fa savia, se fa forta. Tots els desacerts fatals de la política espanyola s tornan vida próspera per ella. Felços els pobles que caminen segurs en el present, sense oblidar el passat, am fe en l' esdevenidor! De tots els combats amb els elements inconscients de sí mateixa, Catalonia surt am l' ánima més temprada, més forta. Afortunades les nacions qui segueixen dins un corrent historic favorable!

Penso en l' avenir. Es falaguer. L' imperi turc, destruit o transformat; l' Africa, europisada; les nacions mediterránies, al cim de la civilitació; els actuals estats neolatins, desfets, i capgirades les nacions que ls formen en harmónica confederació. Catalonia, si l' ha meritada, ne té l' hegemonia supersocial.

Obro ls ulls i dic « Catalonia, tens un gran ideal devant teu. Fes ta vía i l' assoliras! »

JOAQUIM CASAS CARBÓ.

BOSQUEJO

Se acusa á nuestro siglo de excesivamente práctico. Si nos fijamos en un hecho, quizá podamos desmentir á los que hablan así.

Se le reprocha su amor á lo solamente productivo, á lo prosáico; el reproche nace de que muchos suelen ver en esto una negación del amor á las más sublimes manifestaciones de la belleza.

Sin embargo, por poco que ahondemos en la cuestión, nos convenceremos de que en nuestro tiempo, á pesar de esa grande pasión por lo útil, lo que alegra la vida, lo que completa la existencia, el arte, en fin, en el sentido más lato, no ha hecho bancarrota; antes ha ocupado lugar preeminente entre el progreso de las ciencias y de las artes industriales.

Prueba es de ello el resultado obtenido por los artistas, por los verdaderos artistas, se entiende.

Fijándonos especialmente en los literatos veremos que, al revés de lo que sucedía en otros tiempos, no tienen que hincar servilmente la rodilla ante los magnates para recabar una protección humillante. Aún los más atrevidos en el pensamiento y en la manifestación de éste; después de lucha más ó menos larga y preñada de accidentes, han logrado las simpatías del público, ó cuando menos que se les leyera, y han podido hacerse con una posición que les permitiere trabajar tranquilamente y decir en alta voz y con independencia lo que ellos han juzgado verdad.

Naturalmente que en esto hay excepciones. Abundan estas principalmente en España y en aquellos otros países que viven vida miserable. Pero en Francia, en Alemania, en Inglaterra, estas excepciones son raras. Abundan los que, como Hugo, Zola y otros, han hecho respetables fortunas con el producto de sus obras. Y no se nos objete en contra, recordando la vida, resúmen de miserias, de Balzac y Zorrilla, por ejemplo; pues esto, más que á otra cosa, obedece á circunstancias especiales.

Es natural que ha contribuido mucho al progreso de la literatura, el auge creciente de la prensa.

De todo lo dicho, podemos deducir que cabe perfectamente hermanar á la prosa y la poesía; que el progreso material no excluye, antes al contrario implica el intelectual. Desmentimos, pues, eso de que nuestro tiempo sea excesivamente práctico.

En vano buscaríamos en el siglo XIX esas humillaciones de génios como Cervantes, Racine, Corneille y tantos otros que, no dudamos que haciendo traición á su conciencia, adulaban á reyes y grandes, á gente que por lo común no se distinguía ni por su bondad de corazón ni por el brillar de sus cerebros, ni por la sensibilidad de alma; que cuando más admiraban las obras de arte porque era de buen tono hacerlo, humillaciones así, decimos de esos escritores que inclinaban su frente augusta ante los poderosos, reconociéndoles méritos que generalmente no tenían, para poder rodear su vida de alguna comodidad, con mercedes que no siempre se alcanzaban.

Ejemplos así, los hay infinitos. Basta tener alguna noticia de la vida de esos grandes hombres, basta conocer sus libros generalmente precedidos de una dedicatoria llena de alabanzas — ¡ qué digo de alabanzas! — de adulaciones, para convencerse de ello.

JUAN DEL MOLINO

LA PRIMAVERA

Vedla aparecer desnuda, radiante y espléndida allá en medio del verde espesor del jardín.

¡Qué hermosa es!

Rubia cabellera que semeja brillante cascada de reluciente oro cuelga sobre sus tersos hombros y espalda, formando por delante y encima de su alta frente, que primorosa corona de matizadas flores ciñe, preciosos y ensortijados ricitos tentadores; sus ojos, azules como el cielo que la cobija, despiden rutilantes destellos de juventud y vida que producen en el alma lujuriantes cosquilleos; sus mejillas de rosa, semejantes a sazoadas manzanas, excitan vivamente el apetito sensual; sus labios coralinos, frescos y dispuestos de forma que parecen armonioso rosicler, insinuan intensísimos anhelos de besarlos; su nariz finísima, delgada y de forma exquisita parece copiada de modelos superhumanos; su alabastrino y bien proporcionado cuello y sus senos ebúrneos hacen hervir la sangre y retozar inefables deseos en el corazón; y su graciosa cintura,

su bien formado y exuberante vientre y sus turgentes caderas causan la exaltación mayor que pueden experimentar los nervios del humano organismo. Completan la perfectísima figura de la *divina* unos brazos y piernas esculturales, unas manos blanquísimas y diminutas, que empuñan sendos ramilletes de riquísimas y delicadas flores, y unos pies breves y blancos también que se posan sobre muelle natural alfombra de color esmeraldino. Como realce supremo de la *celestial* beldad, la envuelve sutilísima y perfumada neblina, en la que dan de lleno los refulgentes rayos del sol naciente, que difunden en ella toda la gama cromática del iris.

¡Salud a la «Reina de las flores,» a la bella Primavera, que viene a reanudar, con su fecundo estímulo, en todos los seres de la creación que tengan virtudes vivificadoras, los ardores que el invierno marchitó, la alegría perdida, y los amodorrados placeres prolíficos que han de excitar la venturosa procreación de las especies, fuente única del progreso universal!

SERAFÍN MESTRES.

Cassá de la Selva 19 Marzo de 1903.

Luis Graner,

HIVERN.

(De Joventut).

STRUGLE FOR LIFE

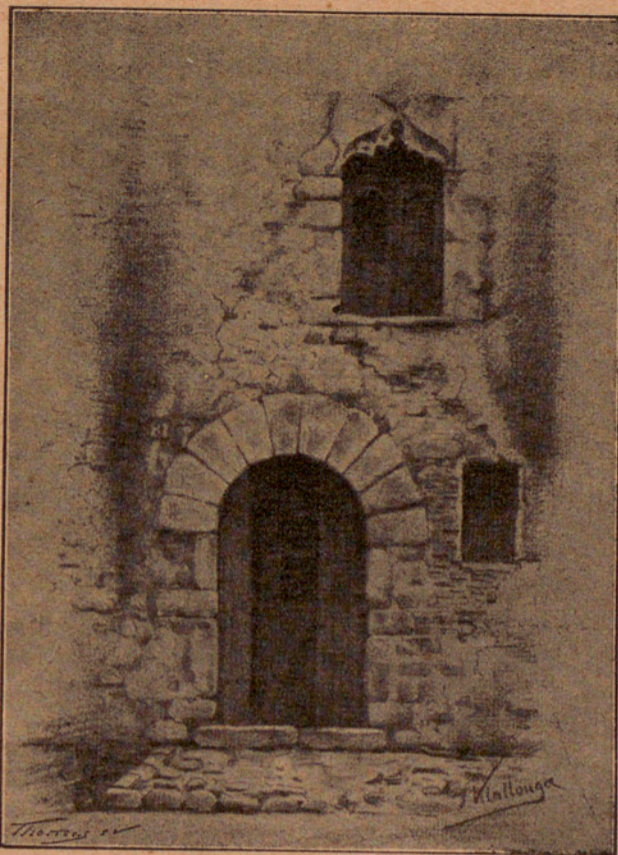
La lluyta per la existencia»; heusaquí, entre totes les lleis que regulen la vida del home i la de les societats, la que més fonda impressió ens ha causat i més reflexions ens ha suggerit.

No ja sols en el regne animal, en el vegetal em vist que 's realisa aquesta llei d' un modo prodigiosament fatal. L' erva que ofega la remor de les nostres petxades, els arbres qu' embelleixen la terra no han pogut sustraures á n' aquest principi de tot progrés. Mou á tots els essers á la acció que te per resultat inevitable el triomf del més ben adaptat, del més apte pera lluitar.

L' home en virtud d' aquesta força ha progressat considerablement. Imperfectíssim ens sembla are; molt imperfecte en veritat és. Pero si tinguéssim ben be en compte el llarc periodo de terrible i continua lluita per que ha tingut de passar ens marvellariem del nivell ascendent á que ha arribat.

Al principi estém enfront d' un esser que no 's diferencia pas dels que ans qu' ell han existit. Veyém aprés que comença á sentir altres necessitats de vida i pera complirlas s' associa. D' aquí neixen multituds de grupos: entre ells esclata la rivalitat qual causa no es altre que l' instint de perfecció. Vens sempre aquell dels grupos que posseïx més cualitats i el mohiment progressiu mai s' atura.

Segueixen als grupos les tribus, á n' aquestes els imperis. Ja estém fora de l' época tenebrosa: entrém doncs á ne la histórica propiament dita. La meteixa llei que esperona a l' individu á associarse pera afirmar son progrés i realisar els destins qu' am sa capacitat notablement engrandida corresponen, és la que fa obrar després á les societats constituïdes. Com en l' individu notém en elles les etapes de desenrotllo, progrés i decadencia. Les unes á les altres

J. Vilallonga UN RECÓ DE TOSSA (De Joventut)

es fan la guerra: lo que en la Naturalesa regeix, regeix en elles. Els grans imperis de la edat antiga, — l' assiri, el persa, el babilònic — forçosament tingueren que obrar en aquestes meteixes condicions pera arribar á son esplendorós desenrotllo. Jamai els veyém paralisats. Lluiten i caminen. Arriven á dalt de la montanya i baixan la pendent pera arribar al no res. Sucumbeixen sempre els petits; és aclaparador i terrible tal volta, pero és cert. Ja més tart ens fixem en el gran imperi que sota 'l sol augmenta i es fa formidable: l' imperi romá. Assoleix el cim de la montanya; la llum del sol daura sa espléndida corona. La llum decau, l' imperi s' atura i rodola perseguit i aniquilat per una nova corrent, per una invasió que es impulsivament més pletórica — la del Nord.

Jamai falla aquesta llei: jamai la lluita deixa de llensar els udols de l' energia que la agita. Es el mar de l' humanitat quals ones descalçen les rompents, furioses sempre. Totes les demás cançons es subordinen á n' aquesta gran cançó eterna: á voltes fins no 'ls-e sentim; tan vigorosa és aquella.

No s pot negar qu' aquesta lluita va inevitablement acompanyada amb el progrés; pero ¡ cuantes víctimes no implica! Per avençar tan lentament ¿ s' ho val? ¿ hi guanya l' humanitat? Em dit al començament qu' aquesta era una de les qüestions que més ens havia preocupat. Devegades em vist la lluita injusta i una maledicció ha brollat de nostres llavis; altres l' em admesa per necessaria i creguént que la compensació no era despreciable.

El procés d' aquesta llei ens esgarrifa més cuan descendim á detalls, cuan mirém á un sol punt, oblidantnos per un moment de lo sobirà qu' és abarcat en sa totalitat.

Arriba un moment en que la civilització occidental, com necessitant nous víctimes, sent l' invencible afany de descobrir un nou mon pera conquerir-lo. El descubreix i el conquista barrejant. Tenim la lluita fent sa via. Una raça qu' es creu superior reprimeix per medi del foc i del ferro, del torment i del despotisme més refinat un altre raça que creu inferior. ¿ Pero ho es realment d' inferior aquesta raça? ¿ No demostra la vida des conquistats — açtecas, peruans, caribs, etc., etc., — un grau de civilització força enlairat? ¿ No es de considerar injusta la llei en aquest cas, principalment tal com se manifesta?

Ja amos d' aquest nou mon continua l' principi fonamental de la naturalesa i de les societats atiant la lluita que ' s manifesta sordament, pro decidida. Resten la raça negra, la raça groga. Res hi fa que mercés á esprits humanitaris, s' aboleixi la esclavitut: l' esclavatje continua pera aquestes raçes qu' es creu inferiors; ni l' ambient els hi és propici. Planta arrencada, roda á mercés de tots els vents fins que s' extingeix. En el nostre temps i en estats democràtics i adhuc republicans com els del Nord d' América, per exemple, es el negre perseguit com una bestia dolenta. Lo meteix que á tots els ciutadans lleis amplíssimes li concedeixen drets que rarament pot exercitar. Malgrat consti escrit lo contrari la raça negra no representa cap paper en la cosa pública. En el Sur la situació dels negres es insostenible també. Els relats de llurs desventures conmoven el cor més insensible á la pietat. Per aixó els passém per alt. La

cosa ha arribat á tal punt — i aixó donará idea de lo que acabém de dir — que esprits cultes es preocupan seriament de deportar els 7 ó 8 milions de individus de eixa desdixada raça que queden, á l' Africa, llur país originari. ¡ Pobre negre! De res haurán servit els discursos dels homens i sos desitjos per rompre les cadenes que foradaven ton cos de banús! Les lleis dels homens son impotentes devant les lleis inexorables de la naturalesa.

No parlém de l' Australia. La població de creix considerablement baix la influencia anglosaxona tan inmensa.

Al fixarnos en aixó que no més son detalls, una protesta surt de l' ànima. Esguardém tota l' immensitat: els detalls desapareixen i devant lo inexorable de la llei ajupim la testa. Després de tot, sols te per única finalitat el progrés, el mellorament continuu; mes ¡ á quin preu! Casi te aquest progrés quelcom d' abominable.

CÁRLES RAHOLA

EN EL COLMO

La razón, esa antorcha de la vida,
me dice que es un bien el sufrimiento,
que el que su caliz apuró contento
rebasó de lo grande la medida.

Y en tal idea mi piedad sumida
por él el alma flajelada siento
con secreta fruición, sin un lamento,
firme en su agudo bisturí mi herida.

Pero llega un momento en que, cansado,
en honda y negra comezón me agito
sin que inaudita mi razón se asombre,
y sacudiendo mi cabeza airada
con voz de trueno al sufrimiento grito:
¡ Basta, deténte, vive Dios!... ¡ Soy hombre!

JOSEFA CODINA UMBERT.

Barcelona, Abril, 1903.

AUSENCIA

Te perdí, mas el recuerdo
de nuestro amor acendrado
en el alma me ha dejado
la esperanza que no pierdo
de que vuelvas á mi lado.

No sé si en soñar consiento,
ni cuando verte podré,
mi dueño, tan solo sé
que mi solo pensamiento
es pensar que te veré.

Y esta esperanza querida
jamás se aparta de mí,
porque pienso convencida
que fuera morir en vida
vivir, mi vida, sin tí.

Que el afan que me tortura
solo esta ilusión consuela,
cuando en horas de amargura,
en alas de su ternura,
á tí el pensamiento vuela.

Dios sabe si á mi sufrir
el término ha de llegar,
mas mi dicha al presentir
antes quiero no existir
que con ella no soñar.

En vano el tiempo en tropel
se lleva nuestra ventura,
en vano en ausencia cruel
apura mi labio fiel
el cáliz de la amargura.

En vano delirios són
mis ansias y mi ilusión,
pues yo sé que volverás...
¡me lo dice el corazón
que no me engaña jamás!

Barcelona, Abril 1903.

JOSEFA CODINA UMBERT.

ELS PRESSECS

(Traducció de J. Casas - Carbó)

EL mujik Tikon Kouzmitch, en essent a casa tornant de ciutat, fa venir els seus nens.

— Veieu, — els diu, — el bell present que us fa l' oncle Ephim. —

I davant dels nens, que hi havien corregut, el pare obre l paquet que havia dut de ciutat.

— Oh! Quines pomes més boniques! — fa en Vania, un noiet de sis anys. — Veies, mama, que vermelles!

— Aixó no deuen esser pas pomes, — que

es posa en Serguei, el gran. — Mira la pell: es coberta d' una mena de pèl moixí.

— Aixó són pressecs, — els diu el pare. — D' aquesta mena de fruit, no n' havieu vist mai. L' oncle Ephim ha fet pujar un presseguer en el seu invernacle: aquest arbre, — els diu, — necessita escalfor, i en el nostre país no pot brostar ni donar fruit sinó dins dels invernacles. —

El terç fill de Tikon, Volodia, pren la paraula.

— Qué es un invernacle? — demana ell.

— Es una casa gran am parets i teulada de vidres, — respon el pare. — L' oncle Ephim m' ha explicat que 'ls fan tot de vidres pera deixar passar el sol i rescalfar aixi les plantes. A l' hivern, encenen dins l' invernacle una estufa que manté sempre una calor igual... Dóna: agafa 'l més gros d' aquests cinc pressecs; i pera vosaltres, fills meus, veus-aquí 'ls altres quatre. —

El vespre mateix, el pare diu als seus fills:

— Com trobeu aquest fruit?

— Jo, el meu l' he trobat tant sucós, tant fi, que n' he guardat el pinyol pera plantar-lo en un test. Pot-ser ne sortirà un arbre ben bonic.

— Me penso que tu fóres un bon jardiner, — respon el pare. — Tu ja t' ocupes de fer pujar els arbres!

— Jo, — diu el petit Vania, — el meu pressecc l' he trobat tant deliciós, que he demanat a la mama que m' donés la meitat del seu. Emperó el pinyol l' he llençat.

— Aixó vol dir que encara ets molt criatura, tu, — fa l' pare.

— El pinyol que en Vania ha llençat, — salta l fill segon, en Vassili, — jo l' he aplegat i l' he trencat entre dues pedres, car era molt dur. Dedins hi he trobat una atmetlla que tenia l mateix gust que una nou, emperó era bastant amarganta. I he venut el pressecc per déu kopeks: d' altra part, no valia pas més.

El pare va fer anar lo cap i va dir:

— Tant mateix comences massa aviat a comercejar. Que téns ganas de fer-te mercader?...: I tu no téns res que dir, Volodia? Per qué t' estas així tant callat? — pregunta en Tikon a son filll tercer. — Que no era bo l teu pressecc?

— No ho sé pas, — respon en Volodia.

— Com es que no ho saps? — replica en Tikon. — Que no te l'has menjat?

— L'he portat an en Gricha, — respon en Volodia. — En Gricha está malalt. Mentre que jo li contava tot alló que tu ns has dit dels fruits de l'oncle Ephim, se mirava l meu pressac amb uns ulls!... Allavors l'hi he donat; i com que no l volia acceptar, l'he deixat a la vora d'ell i he fugit corrent. —

En Tikon Kuzmitch va posar la mà sobre el cap del noi, dient:

— Te serà retornat.

Traducció de J. CASAS CARBÓ

Perversa sociedad que á tu capricho
diriges la justicia con tu mano,
¿qué diferencia encuentras entre aquella
que, en sacramento santo,
une su suerte a un rico sin escrúpulos,
de quien no puede amar más que sus cuartos,
y la infeliz que vende sus favores
mostrando risas y ocultando llanto?

Yo no encuentro en verdad, aunque hace tiempo
que lo vengo buscando,
más diferencia que la que resulta
de una venta feliz hecha al contado
con muy buena ganancia
y otra venta al detalle y pago á plazos.

Amor mio, no te asombre
si le pido á tu cariño
que me considere un hombre
tratándome como un niño.

F. VENTURA LLUHÍ.

Bruselas. Abril, 1903.

Les cançons de Bilitis

No fa pas molt temps — a l'any 1901 — el refinat escriptor Pierre Louys va publicar una edició complerta de les cançons de Bilitis, traduïdes al francès. Es un aplec d'un *charme* imponderable. En aquestes cançons, amb un erotisme virginal, si s'em permet la expressió, sols comparable amb el de Safo, la cortisana de Pamfilia hi texeix sos amors, sos capritxos voluptuosos, tota la gama de les sensacions delicades de son ànima temprada á l'escalf de les grans belleses.

Amb aquest llibre, dedicat a les noies de l'esdevenir, no hi ha dubte que l'autor d'Aphrodite ha fet un servei ben remarcable a la literatura. Tots els aimants de la bellesa — els vers aimants de la bellesa que la veneren es manifesti com vulgui, ja envolcallada per les tenebres i l'ambient de misticisme de la edat mitja, ja sota 'l cel d'or i esmeragda de la Grecia immortal, de la anyorada Grecia — deuen agrair-le.

La majoria per aixó el calificarán, an en Louys, d'immoral o de boig. Es massa respectable l'art pera entretenir-nos en aquestes petiteses. Les obres de l'helènic traductor de Bilitis podrán per uns servir de vestit a una moral dolenta pera la societat d'aquest temps. Potser l'únic defecte que te aquesta moral es que no la podém capir. Pero, no 'ns em proposat parlar d'aixó. — Els llibres d'en Louys son bells: veushoaquí tot. Les nueses que veiem dançar sota 'ls arbres mullats de rosada no despertan les brutalitats de la carn. *Léda* es senzillament idilic; *Aphrodite* es la sublimació del plaer ple de dolces esgarrifances llasses. Y en totes les demés obres, en Louys es lo de sempre: poétich. Ja ni ha prou.

Traduim tres de les dites cançons a la nostra parla.

Heuse-les aquí:

EL JURAMENT

— Cuan l'aigua arrivará an els cimats coronats de neu; cuan es sembrará l'ordi i el blat en els movedissos soles de la mar;

Cuan els pins neixerán dels llacs i els nenúfars de les roques; cuan el sol esdevindrà negre i la lluna caurà sobre l'erva;

Allavores, sols allavores, jo pendré un'altra dona i t'oblidaré á ne tu, ¡oh Bilitis!, ánima de la meva ánima, cor de mon cor. —

¡Ell m'ho ha dit! ¡ell m'ho ha dit! Qué se m'en dóna del rest del món, ont ets tú, felicitat insensata, que't compares á ma felicitat!

LA LLUNA D'ULLS BLAUS

A la nit, les cavelleres de les dones i les branques dels salzers es confonen. — Jo caminava vora l'aigua. De sobte vaig sentir cantar: allavores coneguí qu'aprop meu hi havia noies.

¿Qué cantéu? — els hi diguí. Cantém pera 'ls que tornen — em respongueren. La una esperava a son pare i la altre a son germá; pro la que esperava a son promés era la més impaciente.

Per'ells havien teixit corones i garlandes; tallaren palmes dels palmers i la aigua els hi feu ofrena dels lotus lluminosos. Agafades del coll, cantaven la una després de la altre.

Me'n vaig anar, caminant a lo llarc del riu, tristament i tota sola, pro esguardant a mon entorn vegí derrera els grans arbres la lluna d'ulls blaus que m'acompanyava.

LA OFRENA A LA DEESA

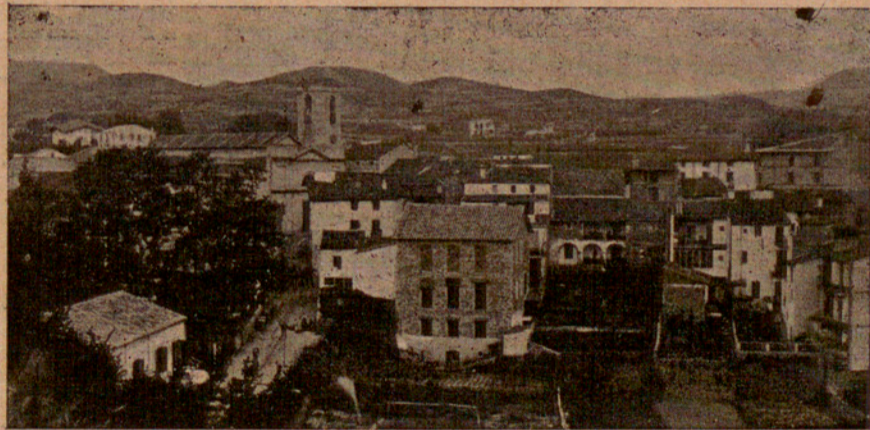
Aquesta garlanda qu'han teixit mes mans no es pas pera la Artemisa adorada a Perga, encara qu'Artemisa sigui una bona deesa qu'em guardarà dels parts difícils.

Ni es pera la Athena que s'adora a Side, malgrat sia d'evori i d'or i porti a la ma una magrana que tempta als auçells.

No; es pera l'Afrodita a qui adoro en mon pit, car solzament ella me donará lo que manca a mos llavis si penjo á l'arbre sagrat ma garlanda de roses tendrívoles.

Pro no li diré pas ben alt lo que li prego qu'em concedeixi; m'alçaré sobre la punta dels peus i per una esqueta de la escorça li confiaré 'l meu secret.

C. R.

S. Hilario Sacalm

(Fot. A. Mauri).

S. Hilario Sacalm, es una de las más hermosas poblaciones de esta provincia. Es un sitio renombrado por sus aguas termales y los establecimientos balnearios que en él se han le-

vantado. La principal riqueza de San Hilario, lo que más vida le reporta, son sus aguas, pues allí acuden en verano multitud de forasteros.

* * *

Es muy peligroso poner muy de relieve en el hombre su igualdad con las bestias, sin mostrarle su grandeza. También lo es mostrarle su grandeza sin su condición humilde; pero es perjudicial aún dejarle ignorar lo uno y lo otro; conviene que aprenda ambas cosas á la vez.

PASCAL.

VADE RETRO!

Si la nit s' ennuvola, la llacuna
perd les estrelles que am cel clar retrata;
peró ve un xic de vent, i cada una
de nou hi lluu com un clauet de plata.

Quan el mal temps á dins el pit negreja,
tristos presagis l'esperança endolen,
mes si 's conjura 'l grop, el cor clareja,
i al niu d' abans les illusions s' envolten.

E. GUANYABENS.

LLIBRES

"L'Avenç,, de Barcelona, que tant ha contribuït en nostra terra al coneixement de les més escullides obres modernes, ha començat a publicar una edició popular de llibres, traduïts uns, originals altres — tots d' autors notables.

El primer — *D' ençà, i d' enllà* — es un aplec d' articles del conegut artista Santiago Rusiñol. En tots hi domina la observació trista de les coses que tenen matisos melangiosos — de les coses que fan ganyotes i contorsions estranyes que produïxen rialles an els superficials i tristesa i meditació an els refinats d' ànima, els vidents de la vida.

Contes és el títol del segon volúm. Son autor és el gran Tolstoi. Els ha traduïts amb una escrupulositat i un gust que desgraciadament escassejen molt el distingit filòlec i literat català, en Joaquim Casas Carbó.

El tomo tercer el constituïex la primera serie

dels *Croquis pireneics* del castiç Massó i Torrents. No es pas precís parlar d' aquestos quadrets qu' enalteixen a la literatura de Catalunya. Son *viscuts*; observats directament, amb una visió intensa dels homes i de les coses. Les descripcions ens impressionen per lo justes i gràfiques; els personatjes ens interessen amb l' interès que sols pot produir lo qu' es dramàtic sens exageracions, tractat sempre ab esprit de psicólec.

Historietes galizianes es l' últim tomet que ha aparegut de dita Biblioteca. A la coberta hi ha l nom d' en Sacher Masoch. La traducció es deu també an en Casas-Carbó i está feta conciençudament i amb un llenguatge ben apropiat.

Seguirán á tan agradosos llibres — qual preu és l' indignificant de dos rals — altres d' emponents escriptors.

CATALANESC.

REVISTAS

He aquí el sumario del número correspondiente al mes actual de *La Renaissance Latine* de París: *La Renaissance classique*, Louis Bertrand; *Les Jardins d' Adonis*, J.-A. Coulangheon; *Du Viminal à l' Aventin*, Jacques Vontade; *Élégie*, Francis Jammes; *Les Réformes en Macidoine et le Contrôle Européen*, Alfred Berl; *Les Rencontres de M. de Bréot* (fin), Henri de Régnier; *L' Ecriture en Miroir*, Dr. Paul Sollier; *A travers le Maroc septentrional*, Eugène Aubin; *Les Théâtres*, León Blum; *La Musique*, N. D. Calvocoressi; *Le Développement économique du Brésil*, G. Louis-Jaray; *Les Livres et les Revues*, Henri Malteste.

La Revista Blanca de Madrid, número del 15 también, publica entre otros estimables trabajos un ensayo filosófico sobre Spencer, escrito por Kropotkine, un interesante cuento — *Una víctima de Nietzsche* de Andréieff y la introducción á la *Historia de Dios* original del Dr. Moorne.

LA UNIVERSAL

GRAN BAZAR DE CALZADO

de todas clases

DE

Viuda de José Ventós

Rambla de la Libertad 9

GERONA

E. Barangé é Hijos

JABONES DE TODAS CLASES

Fábricas en Barcelona, Granollers y Gerona

Premios en todos los concursos

Representantes en las principales plazas de España

DROGUERIA DEL DR. M. J. PÉREZ XIFRA

Fundada en 1805

*Productos químicos y farmacéuticos ♦ Herboristería medicinal ♦ Productos para las artes, ciencias é industrias
Artículos de Fotografía, Pintura, Pinceles, Brochas,
Barnices, Cerería, Confitería, Especiería y demás anexos al ramo de Drogueria*

Abeuradors, 2 y 4 ♦ Herrería Vieja, 1 ♦ Mercaders, 4

GERONA

Juan Boza

Comisiones
Consignaciones
Acarreos
para toda la provincia

Gerona

Servicios oficiales de facturaje y camionaje de la Compañía del ferrocarril de M. Z. y A. — Red catalana.

Agencia de Transportes

JUAN GARCÍA

CONSTITUCION, 10. — GERONA

Casa la más antigua y acreditada en juguetes del País y Baritajas del Reino

Gran surtido de serpentinas y confetti, Abanicos, « Ventalls », Espanta-moscas

Ventas al por mayor y menor

